

УДК 338.49

DOI: 10.30857/2786-5398.2023.5.1

Віталій Є. Бойчик

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

ВПЛИВ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті досліджені питання впливу різних елементів ринкової інфраструктури на стан і розвиток підприємництва в Україні в умовах воєнних дій. Метою статті є ідентифікація функцій ринкової інфраструктури та дослідження впливу різних її елементів на стан, потенційні можливості функціонування та перспективи розвитку малого і середнього підприємництва в Україні після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої держави. Основними методами дослідження є метод групування – при вивченні функцій ринкової інфраструктури та їх класифікації; метод аналізу та синтезу – при дослідженні рівнів ринкової інфраструктури та їх елементного наповнення; метод дедукції та індукції – при розгляді впливу окремих елементів ринкової інфраструктури на підприємницьку діяльність в Україні в умовах воєнних дій; графічний метод – для візуалізації окремих результатів дослідження. Аналіз публічної статистичної інформації дозволив констатувати, що український бізнес проявив здатність до маневрування навіть за умов виникнення найскладніших ситуацій. Досліджено, що на малий і середній бізнес впливає стан ринкової інфраструктури, яка сама зазнала значних руйнувань. Акцентовано увагу на класифікації функцій ринкової інфраструктури, виділені та охарактеризовані основні з них. Виявлено, що не всі елементи ринкової інфраструктури є однаково актуальними для підприємницького сектору в умовах воєнних дій. Виділені рівні ринкової інфраструктури (мікро-, мезо-, макрорівень), їх змістове наповнення. Досліджено, що для конкретних суб'єктів підприємництва в конкретних умовах пріоритетними є різні елементи ринкової інфраструктури. В умовах війни на підприємницький сектор держави найбільший вплив мають матеріально-речові елементи ринкової інфраструктури, серед яких виділено дорожнє господарство, енергетику, зв'язок, сферу логістики (транспорт, дороги, порти, можливість перевезень та ін.). Також посилюється вплив на підприємництво повноти та якості надання адміністративних послуг, соціального забезпечення населення, освіти, охорони здоров'я, що викликано процесами релокації підприємств з «гарячих зон» та внутрішнім переміщенням населення. Виокремлена роль та можливості розвитку торгівлі як ринкового посередника та сфери надання послуг; елементів інституційної інфраструктури, особливо в частині підтримки підприємництва, в тому числі за рахунок грантового фінансування, пільгового кредитування та ін.

Ключові слова: *ринкова інфраструктура; воєнні дії; підприємництво; функції ринкової інфраструктури; енергетична інфраструктура; логістика; адміністративні послуги; торгівля; інституційна інфраструктура; грантове фінансування; мікрогранти.*

Vitalii Ye. Boichyk

West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

IMPACT OF MARKET INFRASTRUCTURE ON BUSINESS ACTIVITY IN UKRAINE DURING WAR

The article examines the influence of various elements of the market infrastructure on the state and development of entrepreneurship in Ukraine in the conditions of military operations. The purpose of the article is to identify the functions of the market infrastructure and to study the influence of its various elements on the state, potential possibilities of functioning and prospects for the development of small and medium-sized enterprises in Ukraine after the full-scale invasion of

the Russian Federation on the territory of our state. The main research methods are the grouping method – when studying the functions of the market infrastructure and their classification; the method of analysis and synthesis – when researching the levels of market infrastructure and their elemental content; the method of deduction and induction – when considering the impact of individual elements of the market infrastructure on entrepreneurial activity in Ukraine in the conditions of military operations; graphic method – for visualization of individual research results. The analysis of public statistical information made it possible to state that Ukrainian business has demonstrated the ability to maneuver even under the conditions of the most difficult situations. It has been studied that small and medium-sized businesses are affected by the state of the market infrastructure, which itself has undergone significant destruction. Attention is focused on the classification of market infrastructure functions, the main ones are highlighted and characterized. It was found that not all elements of the market infrastructure are equally relevant for the business sector in the conditions of military operations. The levels of the market infrastructure (micro-, meso-, macro-level) and their content are highlighted. It has been studied that for specific business entities in specific conditions, various elements of the market infrastructure are prioritized. In the conditions of war, the material elements of the market infrastructure have the greatest influence on the business sector of the state, among which road management, energy, communications, and the field of logistics (transport, roads, ports, the possibility of transportation, etc.) are highlighted. The completeness and quality of the provision of administrative services, social security of the population, education, health care, which was caused by the processes of relocation of enterprises from «hot zones» and internal displacement of the population, also increased the impact on entrepreneurship. Highlighting the role and development opportunities of trade as a market intermediary and the sphere of service provision; elements of the institutional infrastructure, especially in terms of supporting entrepreneurship, including through grant funding, preferential lending, etc.

Keywords: *market infrastructure; military operations; entrepreneurship; functions of market infrastructure; energy infrastructure; logistics; administrative services; trade; institutional infrastructure; grant financing; micro-grants.*

Постановка проблеми. Тривалі воєнні дії в Україні суттєво вплинули на економіку нашої держави. Причому складність ситуації стосується не лише тих підприємств, організацій, установ, які опинились в районах активних бойових дій, а й тих, які функціонують за тисячі кілометрів від них. Не усі підприємства однаково відреагували на війну в Україні: майже половина підприємств припинили свою діяльність повністю або частково впродовж кількох тижнів, частина – релокувались в інші, більш спокійні регіони держави, а незначна частина – пристосувались до умов функціонування в «гарячій зоні». Загальні прямі втрати підприємницького сектору України у 2022 році склали 83 млрд дол. США. Зауважимо, що 10 мільйонів українців, що становить 25% населення, стали внутрішньо переміщеними особами або виїхали за кордон (близько 8 мільйонів). Такий міграційний потік спричинив перетин порогу 30% рівня безробіття, при цьому заробітна впала на 58%. Як показує звітність представлена на сайті Міністерства економіки України, падіння ВВП у 2022 році становило 30,4% [6]. Не дивлячись на значні труднощі в умовах ведення бізнесу, малі та середні підприємства демонструють вражаючу стійкість і попри перешкоди прагнуть до розширення свого бізнесу. Представлену ситуацію підтверджує 30% вітчизняних підприємств, а 36% підприємств прогнозують збільшення кадрового складу [6]. Українські підприємці проявляють здатність маневрувати в найскладніших ситуаціях. Однак, їх діяльність багато в чому залежить від функціонування ринкової інфраструктури в умовах воєнних дій.

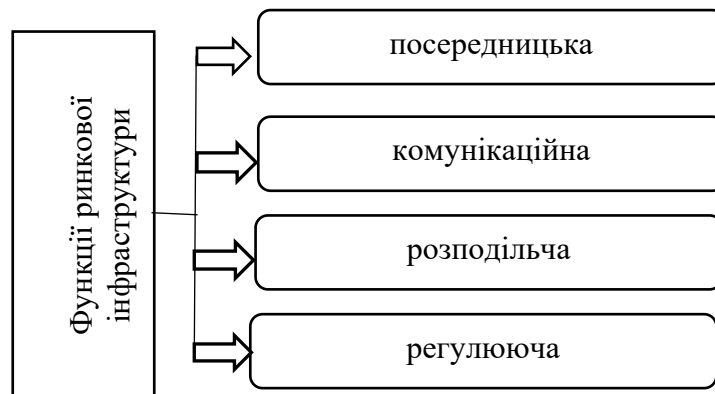
Аналіз сучасної літератури. Питання впливу ринкової інфраструктури на розвиток економіки та суспільства в цілому були і залишаються предметом наукових пошуків багатьох дослідників. Так, питанням сутності ринкової інфраструктури присвячені наукові доробки І. Бойчик, Н. Варцаби [1; 3]; підходи до класифікації елементів ринкової інфраструктури досліджували Р. Мацьків, Т. Топольницька [8].

Вплив інфраструктури на конкурентоспроможність підприємницьких структур досліджені в роботах А. Ужви [11]; проблеми розвитку ринкової інфраструктури в Україні відображені у працях М. Наумова [9], а питання характеристики елементів ринкової інфраструктури та їх значення для підприємницького сектору були предметом дослідження Л. Сімківа [10].

Однак, мінливі умови середовища функціонування підприємницьких структур в Україні, гостре їх погіршення у зв'язку з воєнними діями потребують детального розгляду питань впливу різних елементів ринкової інфраструктури на функціонування суб'єктів підприємництва. Цим пояснюється актуальність дослідження, його значення в процесі пошуку шляхів забезпечення ефективного функціонування підприємницького сектору в умовах війни.

Метою статті є ідентифікація функцій ринкової інфраструктури та дослідження впливу різних її елементів на стан, потенційні можливості функціонування та перспективи розвитку малого і середнього підприємництва в Україні після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої держави.

Результати дослідження. На малій і середній бізнес під час війни суттєво впливає стан ринкової інфраструктури, яка руйнувалась і продовжує руйнуватись ворогом. Слід зазначити, що посередницька послуга є продуктом ринкової інфраструктури, що представлено у вигляді особливо товару, який існує тільки в момент виробництва. На рис. 1 представимо функції ринкової інфраструктури. Посередницька функція полягає у доведенні товарів до безпосередніх споживачів.

Джерело: авторська розробка.

Рис. 1. Основні функції ринкової інфраструктури

Добре організувати виробництво є лише половиною виконаної функції у справі задоволення ринкових потреб у необхідних товарах. Не менш важливим є питання забезпечення реалізації вироблених товарів, якими покликані займатись певні спеціалізовані елементи інфраструктури – оптова та роздрібна торгівля. Така спеціалізація дозволяє скоротити тривалість процесу реалізації продукції, зменшити витрати обігу, прискорити оборотність обігових коштів підприємств і, можливо найголовніше, максимально врахувати запити споживачів.

Реалізація комунікаційної функції ринкової інфраструктури забезпечується налагодженням зворотного зв'язку між виробниками і споживачами. Ринкова інфраструктура зазнає на собі контрспрямованого впливу з боку виробників, тобто пропозиції товарів, та попиту на товари з боку споживачів. Ретельний аналіз процесу просування будь-якого товару на ринку дозволить ринковому посереднику налагодити оптимальну комунікацію між виробниками і споживачами задля забезпечення максимального задоволення споживчих запитів та забезпечення ефективності виробництва.

Розподільча функція полягає у перерозподілі ресурсів між різноманітними галузями та всередині них. Зміна курсу акцій призводить до «переміщення капіталів з однієї галузі в іншу, підтримуючи тим самим визначений рівень пропорційності в розвитку економіки. Ця функція забезпечується через обслуговування ринку цінних паперів та через зміну асортименту на діючих підприємствах або освоєння випуску нової продукції на новостворюваних підприємствах; розвиток певних галузей і виробництв потребує додаткових ресурсів» [1].

Регулююча функція ринкової інфраструктури полягає в оптимізації грошового обігу шляхом акумулювання тимчасово вільних коштів. Банківські установи як елементи ринкової інфраструктури мобілізують вільні кошти населення та підприємств. Внаслідок цього активізується товарний обмін, розширюються інвестиційні можливості підприємств, формується ринок грошей.

Однак, не всі елементи ринкової інфраструктури є однаково актуальними для підприємницького сектору в умовах воєнних дій. Існують три рівні інфраструктури, які мають свій об'єктно-суб'єктний склад та різний вплив на бізнес. Тому варто розглянути вплив різних елементів інфраструктури на стан підприємницької діяльності в Україні в умовах війни.

На мікрорівні інфраструктура є сукупністю інженерно-технічних об'єктів, які створюють матеріально-речові умови для функціонування окремих суб'єктів підприємництва та сприяють протіканню у них відповідних технологічних процесів (енерго- і теплопостачання, водопостачання та водовідведення, внутрішньозаводський транспорт тощо). «На мезорівні інфраструктура є сукупністю як матеріально-речових елементів, які знаходяться на певній території та забезпечують належні умови життєдіяльності її населення» [1]. Макрорівень ринкової інфраструктури є найскладнішим і розглядається як сукупність загальних для всього суспільства економічних і соціальних умов, які забезпечують його повноцінне функціонування, задоволення потреб та розвиток його членів. Вона об'єднує в собі такі види: виробнича інфраструктура; соціально-побутова; інституціональна.

Очевидно, що в умовах воєнних дій варто особливу вагу звертати на макрорівень ринкової інфраструктури як найбільш загальний і повний. Хоча для кожного конкретного суб'єкта бізнесу або окремої території, регіону в певний конкретний період пріоритетними є ті чи інші її елементи, наприклад, при руйнуванні трансформаторної підстанції підприємства для останнього першочергове значення має її заміна та відновлення роботи, а не прийняті на державному рівні програми підтримки підприємництва в умовах війни.

В умовах воєнних дій найбільший вплив на підприємницький сектор мають матеріально-речові елементи, які є «присутніми» в усіх рівнях ринкової інфраструктури. Знищення ворогом доріг, об'єктів електроенергетики, зв'язку та ін. призвело до порушення або й повного розриву логістичних ланцюгів, що ускладнило або унеможливило збут підприємствами вироблених товарів та отримання доходів, а для споживачів – їх забезпечення життєво необхідними товарами (продуктами харчування, одягом, медикаментами, засобами гігієни, предметами догляду за дітьми тощо). Саме через це

частина підприємств на початку повномасштабного вторгнення вимушені були припинити свою діяльність або реорганізувати, релокувати.

Сфера логістики в Україні як частина ринкової інфраструктури на початку війни зазнала значних потрясінь. Частина територій опинились відрізненими від сполучення, тому втрати логістичного ринку виявились досить відчутними. Налагоджені впродовж тривалого часу ланцюги поставок перестали працювати. На руйнування логістики країни вплинуло закриття портів, припинення авіасполучення та інше. Перевезення автомобільним транспортом супроводжується значними ризиками, що зумовило швидку переорієнтацію компаній з налагодженою логістикою на нові логістичні канали.

Варто звернути увагу на функціонування енергетичної інфраструктури, яка зазнавала і, ймовірно, в подальшому зазнаватиме нищівних ударів ворога. З боку органів державної влади та місцевого самоврядування, волонтерських організацій, самих суб'єктів бізнесу вжито нагальних заходів щодо нівелювання відключень від енергопостачання. На державному на місцевому рівнях забезпечено швидкий ремонт пошкоджених об'єктів енергетики, у цьому процесі значна допомога надана зарубіжними партнерами, державними інституціями та приватними суб'єктами бізнесу держав-партнерів, які забезпечили взимку 2022–2023 років швидку доставку запчастин та вузлів для ремонту енергосистеми України, заміну ліній електропостачання на окремих ділянках в регіонах активних бойових дій, доставку генераторів для середніх та великих підприємств та ін. Разом з тим, малий і середній бізнес досить швидко адаптувався до відключень електроенергії та самостійно забезпечив себе генераторами для автономного електропостачання, збереження звиклого режиму роботи підприємств та чисельності працівників. Через кілька тижнів після початку масштабних обстрілів енергосистеми України суб'єкти підприємництва практично відновили свої масштаби виробництва товарів, надання послуг та ін. Звичайно, це потягнуло за собою зростання витрат, але зберегло ринкові ніші, працівників, дозволило не втратити фінансову спроможність до подальшого розвитку.

В період воєнних дій в Україні суттєво посилюється вплив таких елементів інфраструктури, як надання адміністративних послуг, соціальне забезпечення населення, освіта, охорона здоров'я. Це пов'язано із переміщенням значної чисельності громадян у більш спокійні регіони держави, що викликало потребу у забезпеченні їх обліку, надання фінансової підтримки, організації компенсаційних виплат, працевлаштування, надання тимчасового житла, влаштування дітей до закладів освіти, а також реєстрації релокованого бізнесу або започаткування нового та ін. В таких умовах значно активізували свою роботу ЦНАПи, центри зайнятості населення, органи соціального забезпечення населення та ін. Це позитивно вплинуло на підприємництво, дозволило створити умови лише для часткової втрати суб'єктами бізнесу своїх потужностей.

Нові можливості для розвитку під час воєнних дій відкриваються в галузі торгівлі як елемента ринкової інфраструктури з посередницькими функціями та у сфері надання послуг. Це обумовлено відносною мобільністю галузі та можливістю започаткування торговельного та сервісного бізнесу в нових локаціях.

Елементи інституційної інфраструктури, зокрема органи центральної виконавчої влади, комерційні банки, страхові компанії, фонди та ін. сконцентрували увагу на підтримці підприємництва шляхом запровадження різноманітних програм. Так, Кабінетом Міністрів України запроваджений великий проєкт грантової безповоротної підтримки нових бізнесів під загальною назвою «єРобота». В його основі – «програми грантового фінансування, а саме: мікрогранти для запуску нового або розвитку діючого бізнесу, для аграріїв на створення або розвиток садівництва, ягідництва та виноградарства, а також на створення або розвиток тепличного господарства, для створення й розвитку переробних підприємств, для

створення або розвитку власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей» [7].

Найбільшої популярності набула програма «Власна справа», затверджена постановою КМУ №738 у червні місяці 2022 року. Вона спрямована на започаткування нового або розвитку діючого бізнесу. Розмір мікрогранту, який надається одному отримувачу, складає 150 тис. грн у випадку створення одного робочого місця; 250 тис. грн у випадку створення двох і більше робочих місць. Про цікавість підприємницького сектору до цієї програми свідчить той факт, що протягом 2022 року проведено більше десятка хвиль відбору претендентів для отримання мікрогрантів на розвиток власної справи. «Загалом, за цей період подано 16 173 заявки для одержання мікрогрантів на суму 3 704 млн грн, з яких Державним центром зайнятості прийнято 3321 позитивне рішення про надання мікрогрантів на суму 776,8 млн грн» [7]. Станом на вересень місяць 2023 року «подано 15 673 заявки на отримання мікрогранту на започаткування чи розвиток бізнесу за програмою «Власна справа» на загальну суму 3 645 млн грн, з яких прийнято рішення про надання мікрогрантів 4 044 отримувачам на загальну суму 961 млн грн» [7].

В центрі особливої уваги – надання грантів на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей. Уповноваженою банківською установою на розгляд до Державного центру зайнятості скеровано 284 заявки претендентів на отримання гранту для створення або розвитку власного бізнесу на загальну суму 112 млн грн. Щодо 88 зацікавлених в одержанні гранту осіб прийняті позитивні рішення на загальну суму 32,5 млн грн [7].

За сприяння проєкту USAID «Конкурентоспроможна економіка України» Міністерство економіки України постійно здійснює оперативний моніторинг результатів реалізації програм грантової підтримки започаткування або розвитку власного бізнесу, у тому числі учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей, та відображає ці результати в інтерактивних ресурсах. Дані цих ресурсів свідчать, що найбільше таких грантів отримано у Львівській області на суму 286,7 млн грн; найменше – у Херсонській області на суму 2,25 млн грн [5]. Якщо розглянути цю допомогу з точки зору секторального розподілу бізнесу, то найбільше її отримали у сфері оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів – 2532 суб'єкти підприємництва, переробній промисловості – 1202 суб'єкти підприємництва, а найменше – у державному управлінні й обороні, обов'язковому соціальному страхуванні та добувній промисловості, розробці кар'єрів – по 1-му суб'єкту підприємства [5].

Розпочати власний бізнес, відновити або розширити бізнесову діяльність можна завдяки такій державній програмі, як «Доступні кредити 5–7–9%». Ця програма активізована й удосконалена впродовж останнього календарного року та передбачає низку універсальних та дієвих заходів, спрямованих на кредитування суб'єктів підприємництва, зокрема, мікро- та малого бізнесу. При цьому таке кредитування не залежить від сфери їх діяльності. Програма передбачає фінансову державну підтримку суб'єктів підприємництва у вигляді компенсації відсотків за отриманими кредитами та гарантій спеціального фонду, що робить кредитування для них більш доступним» [2]. Станом на вересень місяць 2023 року за цією програмою видано 71 552 кредити на загальну суму 231,6 млрд грн, у тому числі половина з них – у галузі сільського господарства; 25% – у галузі торгівлі та виробництва; 4% – у переробній галузі [5]. Найбільш активними «за сумами укладених договорів є Львівська (8%), Одеська (7%), Дніпропетровська (8%), Харківська (6%), Київська (7%), Вінницька (6%) області та м. Київ (10%)» [5].

В умовах воєнних дій в Україні постало питання зміни траєкторії збуту продукції в напрямку закордонних ринків. Тому майже третина вітчизняних малих і середніх

підприємств вже розширили свою діяльність на закордонного споживача. «У той час, як український малий та середній бізнес шукає шляхи повернення до повноцінної роботи та продовження розвитку серед головних потреб підприємці відзначають нестачу нових замовлень та ринків збуту (56%), коштів на розвиток (33%) та необхідність допомоги з логістикою (23%)» [4]. У планах українських підприємців – розширення своєї діяльності за межами держави, збільшення частки експорту товарів або й відкриття філій своїх підприємств закордоном. Такі питання актуалізовані самим життям, коли військові дії на території нашої держави спонукали діючих або й потенційних підприємців до часткової зміни локації бізнесу на користь зарубіжжя. Тому органам державної влади та місцевого самоврядування доцільно звернути увагу на програми підтримки експорту товарів та послуг вітчизняними суб'єктами підприємництва.

References

Література

1. Boichyk, I. M. (2013). Rynkova infrastruktura: sutnist ta kharakterystyka [Market infrastructure: essence and characteristics]. <i>Stalyi rozvytok ekonomiky = Sustainable economic development</i>, № 3, P. 34–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_9 [in Ukrainian]. 2. Boichyk, I. (2022). Pidpriemnytstvo v umovakh viiny: stan i mozhlyvosti [Entrepreneurship in the conditions of war: state and opportunities]. <i>Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Pidpriemnytstvo ta lohistyka v umovakh suchasnykh vyklykiv" = Materials of the 2nd International Scientific and Practical Conference "Entrepreneurship and Logistics in the Conditions of Modern Challenges"</i> (Ternopil, May 26–28, 2022), P. 15–20 [in Ukrainian]. 3. Vartsaba, N. S. (2018). Sutnist, vydy ta funktsii infrastruktury rynku [The essence, types and functions of market infrastructure]. <i>Naukovo-vyrobnychi zhurnal "Biznes-navihator" = Scientific and industrial magazine "Business-navigator"</i>, Vol. 5 (48), P. 9–12. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/48_2018/3.pdf [in Ukrainian]. 4. Vidrozhennia ukrainskoho biznesu v umovakh viiny: analityka za 2 misiatsi [Revival of Ukrainian business in war conditions: analytics for 2 months]. URL: https://business.dia.gov.ua/cases/novini/vidrozhenna-ukrainskogo-biznesu-v-umovah-vijni-analitika-za-2-misaci [in Ukrainian]. 5. Vlasna sprava. Prohrama bezpovorotnoi derzhavnoi pidtrymky dlia vashoho biznesu [Own business. The program of irreversible state support for your business]. URL: https://public.tableau.com/app/profile/me.ukraine/viz/Beta_generic/Dashboard_generic [in Ukrainian].	1. Бойчик І. М. Ринкова інфраструктура: сутність та характеристика. <i>Сталій розвиток економіки</i>. 2013. № 3. С. 34–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_9. 2. Бойчик І. Підприємництво в умовах війни: стан і можливості. <i>Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Підприємництво та логістика в умовах сучасних викликів"</i> (Тернопіль, 26–28 травня 2022 р.). С. 15–20. 3. Варцаба Н. С. Сутність, види та функції інфраструктури ринку. <i>Науково-виробничий журнал "Бізнес-навігатор"</i>. 2018. Вип. 5 (48). С. 9–12. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/48_2018/3.pdf. 4. Відродження українського бізнесу в умовах війни: аналітика за 2 місяці. URL: https://business.dia.gov.ua/cases/novini/vidrozhenna-ukrainskogo-biznesu-v-umovah-vijni-analitika-za-2-misaci. 5. Власна справа. Програма безповоротної державної підтримки для вашого бізнесу. URL: https://public.tableau.com/app/profile/me.ukraine/viz/Beta_generic/Dashboard_generic.

6. Vsuperech obstavynam: Yak ukrainskyi biznes protsvitaie pid chas viiny [Against the odds: How Ukrainian business thrives during wartime]. URL: <https://www1.payoneer.com/ua/resources/defying-the-odds-how-ukrainian-businesses-thrive-during-war/> [in Ukrainian].
7. Informatsiia pro reformu rozvytku pidpriemnytstva [Information about the reform of the development of entrepreneurship]. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=31f9c075-3504-4113-b42d-48c2de248b76&title=InformatsiiaProReformuRozvitokPidprimnitstva> [in Ukrainian].
8. Matskiv, R. T., Topolnytska, T. B. (2018). Infrastruktura rynkiv: pidkhody do klasyfikatsii [Market infrastructure: approaches to classification]. *Efektivna ekonomika = Efficient economy*, № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/65.pdf [in Ukrainian].
9. Naumov, M. S. (2014). Problemy rozvytku rynkovoї infrastruktury v Ukraini [Problems of market infrastructure development in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu = Scientific Bulletin of Kherson State University*, Vol. 9-1, Part 1, P. 21–24. URL: file:///C:/Users/irabo/Downloads/Pan1950,+Problems_of_market_infrastructure_development_in_Ukraine.pdf [in Ukrainian].
10. Simkiv, L. Ye. (2020). Rynkova infrastruktura: elementy ta znachennia v rynkovii ekonomitsi [Inca infrastructure: elements and significance in a market economy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy = Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, Vol. 4 (144), P. 3–7. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20204\(144\)/sep20204\(144\)_003_SimkivL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20204(144)/sep20204(144)_003_SimkivL.pdf) [in Ukrainian].
11. Uzhva, A. V. (2016). Infrastruktura yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti rehionalnykh prodovolchych kompleksiv [Infrastructure as a factor in increasing the competitiveness of regional food complexes]. *Ekonomika i suspilstvo = Economy and society*, Vol. 2, P. 436–440. URL: https://economyand society.in.ua/journals/2_ukr/78.pdf [in Ukrainian].
12. Shevchenko, V. (2022). Lohistyka viiny. Yak zminylys vantazhni perevezennia v Ukraini [The logistics of war. How freight transportation in Ukraine has changed]. *NV Biznes*. 07.04.2022. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/perevezennya-v-ukrajini-pid-chas-viyni-gumanitarni-vantazhi-obmezhennya-na-perevezennya-50231625.html> [in Ukrainian].
6. Всупереч обставинам: Як український бізнес процвітає під час війни. URL: <https://www1.payoneer.com/ua/resources/defying-the-odds-how-ukrainian-businesses-thrive-during-war/>
7. Інформація про реформу розвитку підприємництва. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=31f9c075-3504-4113-b42d-48c2de248b76&title=InformatsiiaProReformuRozvitokPidprimnitstva>
8. Мацьків Р. Т., Топольницька Т. Б. Інфраструктура ринків: підходи до класифікації. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/65.pdf
9. Наумов М. С. Проблеми розвитку ринкової інфраструктури в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9-1. Ч. 1. С. 21–24. URL: file:///C:/Users/irabo/Downloads/Pan1950,+Problems_of_market_infrastructure_development_in_Ukraine.pdf
10. Сімків Л. Є. Ринкова інфраструктура: елементи та значення в ринковій економіці. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип. 4 (144). С. 3–7. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20204\(144\)/sep20204\(144\)_003_SimkivL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20204(144)/sep20204(144)_003_SimkivL.pdf)
11. Ужва А. В. Інфраструктура як фактор підвищення конкурентоспроможності регіональних продовольчих комплексів. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 436–440. URL: https://economyand society.in.ua/journals/2_ukr/78.pdf
12. Шевченко В. Логістика війни. Як змінились вантажні перевезення в Україні. *NV Бізнес*. 7 квітня 2022 р. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/perevezennya-v-ukrajini-pid-chas-viyni-gumanitarni-vantazhi-obmezhennya-na-perevezennya-50231625.html>